

ANTHURUS ARCHERI, EEN INDRINGER IN DE FLORA VAN DE BENELUX.

Emile Vandeven

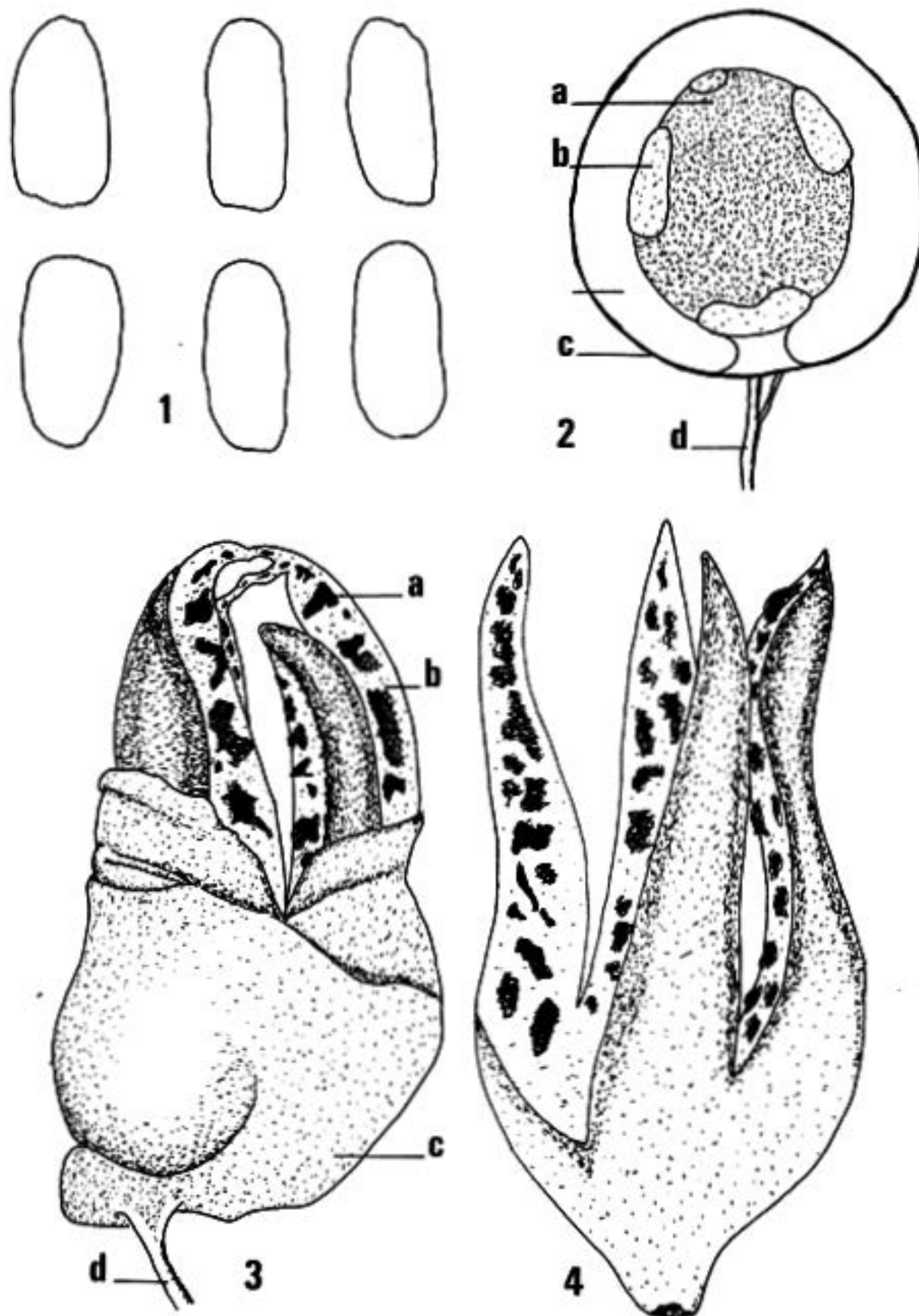
Hamweg 3
B-1130 Haren Brussel
België

figuren: Jean Vandeven

Tijdens een uitstap in het Zoniënwoud (bos ten zuiden van Brussel, 4370 ha.) op 12 oktober 1975 ontdekte ik enkele eigenaardige duivelseieren, die op het eerste zicht gelijkenis vertoonden met die van *Phallus impudicus*, maar bij nader toezien kleiner en anders van kleur bleken te zijn. Een week later hadden deze duivelseieren zich ontwikkeld tot eigenaardige zwammen, die zich elk in een verschillend stadium van ontwikkeling bevonden. Na raadpleging van "Le petit atlas" (2) besloot ik dat ik enkele exemplaren van *Anthurus archeri* (Berk.) Fisch. f. *brevipes* gevonden had. P. Yernaux, medewerker van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, bevestigde deze determinatie en deelde mij ook mee dat deze plaats in het Zoniënwoud de enige vindplaats in België van deze soort is.

Anthurus archeri werd voor het eerst omstreeks 1920 in Europa gevonden in de Vogezes. Deze soort is inheems in Australië en Zuid-Afrika.

Anthurus archeri behoort tot de Phallaceae en bestaat in het jeugd stadium, evenals *Phallus impudicus*, uit een duivelsei dat aan de buitenzijde bruin, licht bruin tot crèmekleurig is. De diameter varieert tussen 2,5 en 3 cm. Op een overlangse doorsnede van het ei (fig. 2) ziet men in het midden een donkergroene massa, de gleba; er omheen ziet men enkele rose vlekken, het receptaculum. Dit geheel is omgeven door twee duidelijk zichtbare lagen: een dikke gelatineuze massa (4 tot 6 mm dik) en een stevig omsluitend vlies. Bij een volwassen exemplaar komen 5 "armen", het receptaculum, uit de volva. De binnenzijde van het receptaculum is scharlakenrood, de buitenzijde roserood en het onderste gedeelte lichtrose. De binnenzijde van het receptaculum is gedeeltelijk bedekt door een laag donkergroene tot zwarte gleba. Deze laag is niet continu, maar vormt vlekken. De armen zijn ongeveer 5 cm lang, aan de top enkele mm breed en onderaan 10 tot 15 mm. Het receptaculum is onderaan over een lengte van 15 tot 20 mm vergroeid (fig. 4). Dit deel van het receptaculum zit in de

Anthurus archeri. 1. sporen. 2. duivelsei, in lengte doorsneden: a, gleba; b, receptaculum; c, gelatineuze massa; d, omhullend vlees; e, mycelium. 3. exemplaar in ontwikkeling: a, gleba; b, receptaculum; c, volva; d, mycelium. 4. receptaculum met gleba van een volwassen exemplaar.

volva, waardoor het lijkt dat elke arm afzonderlijk uit de volva komt. Wanneer het receptaculum juist uit het ei is, zijn de armen bovenaan nog vergroeid (fig. 3). Later komen ze echter los van elkaar en plooien zich open. Het receptaculum is evenals bij *Phallus impudicus* zeer broos. Het mycelium is paars tot wit van kleur. De sporen (fig. 1) zijn $3\mu \times 1\mu$. De vorm varieert van een rechthoek met afgeronde hoeken tot bijna ellipsvormig. De acht gevonden eksemplaren stonden op enkele vierkante meters tussen dode bladeren van beuk (*Fagus sylvatica* L.) en Westerse plataan (*Platanus occidentalis* L.). Het was er vrij vochtig, daar op enkele meters afstand een beekje vloeit.

Hopelijk breidt deze soort zich in Europa verder uit, zonder onze inheemse flora te verdringen.

Literatuur:

1. Maas Geesteranus, R.A. (1971) - Gasteromyceten van Nederland. - *Coolia* 15: 49-92.
2. Romagnesi, H. (1971) - Petit atlas des champignons, tome II.

HET VERGIF VAN DE VOORJAARSKLUIFZWAM, *GYROMITRA ESCULENTA*

T. Stijve

Chemin de Pomey A 13
1800 Vevey
Zwitserland

Het is wat onaangenaam te moeten konstateren dat in de vele voortreffelijke mycologische boeken, die de laatste drie jaren zijn verschenen, nog allerlei misvattingen bestaan over de chemische samenstelling van allerlei paddestoelen. Om maar eens enkele voorbeelden te geven:

De kleurstof van de Rode Vliegenschwam, het muscarufine, waarvan de isolatie en de strukturopheldering door Kögl nog altijd stof geven tot een stuk epiek. Helaas hebben Döpp e.a. (2) van de universiteit te Karlsruhe in 1971 aangetoond dat *A. muscaria* niet één enkele kleurstof bevat, maar een mengsel van minstens vijf pigmenten, waarvan er niet één de door Kögl en Erxleben